

România – Comoara Ascunsă

Introducere

După apariția volumului „România – În TOP” foarte multe lume m-a încurajat să continui a scrie despre țara noastră, România, despre oameni și frumusețile sale naturale sau antropice. Mi-au spus că, prin ochii mei au revăzut țara și au fost încântați de tot ceea ce am revelat. Parcă uitaseră de cât de minunată este țara noastră și „România – În TOP” le-a reașezat prioritățile și redescoperit valorile. Poți fi mândru că ești român! Așa cum nu poți cuprinde tot ce înseamnă România într-o singură carte, am început să scriu la cea de a doua. Dar cum căutam un titlu pentru aceasta, l-am descoperit în izolare. Câteodată trebuie să se mai întâmple și lucruri mai puțin bune pentru ca să descoperim valorile pe lângă care treceam zilnic și nu le vedem. Concentrați pe problemele zilnice uităm de măreția cerului și întinderea pământului, de susurul izvorului și adierea zefirului, de verdele bradului și roșul macilor. De data acesta o pandemie a făcut să ne retragem ca melcul în propria cochilie, iar acum scoatem timid capul la lumină și vedem că natura și-a continuat ciclurile și parcă și-a amplificat frumusețea. Așa s-a întâmplat și în cazul a doi americani ce au fost surprinși de pandemia de coronavirus în timp ce vizitau România. Cum majoritatea zborurilor au fost anulate, cuplul s-a văzut nevoit să își prelungească vacanța în țara noastră. Jamie Leibert și Sandra Zinovyev au ajuns în România în noiembrie 2019, după ce au călătorit cu mașina personală prin mai multe țări din Europa. Cei doi au locuit în orașul Breaza (jud. Prahova), unde au avut șansa să descopere mâncarea și ospitalitatea locală. Cuplul, după așa o izolare, susține că țara noastră „este o comoară ascunsă”. Care este pe scurt povestea lor?

„Am ajuns în România în noiembrie 2019. Mama Sandrei este originară din România. Mama ei, Marina Zinovyev, a imigrat acum aproximativ 40 de ani în perioada comunistă. Sandra încă are familie aici, iar rudele ei au un apartament neocupat în Breaza. Am decis să petrecem puțin timp în România pentru a descoperi pe deplin țara. Însă, când a venit pandemia COVID-19, toate granițele s-au închis și nu am putut să plecăm atunci când plănuisem, așa că am decis să așteptăm în Breaza să se termine pandemia”, a povestit americanul. El a explicat că nu știa la ce să se aștepte de la țara noastră, însă după ce a descoperit-o, e convins că „România este o comoară ascunsă”. „Nu știam la ce să ne așteptăm când am venit în România. De obicei, americanii nu vizitează România. După șederea noastră aici, credem că România este o comoară ascunsă! Oamenii au fost extrem de primitivi. Mulți vorbesc engleza, dar chiar și cei care nu vorbesc engleza sunt foarte ospitalieri. Vecinii ne aduc adesea mâncăruri pe care nu le-am mâncat niciodată. Cel mai mult ne-a plăcut cozonacul. Cred că am mâncat prea mult cozonac!”, a mai povestit Jamie Leibert. Între altele, cei doi americani au vizitat Castelul Bran și Vulcanii Noroioși. Leibert a mai spus că cei doi se descurcă cu banii, pentru că țara noastră este ieftină în comparație cu SUA. „Credem că România este o comoară ascunsă și am recomandat-o multor persoane care vor să viziteze țări mai puțin cunoscute, dar care sunt frumoase și ieftine. Mulți dintre prietenii noștri americani intenționează să vină aici odată ce coronavirusul nu va mai fi o problemă. Vă recomandăm să adăugați România pe lista locurilor de vizitat. Este foarte sigură țara și este o idee bună pentru persoanele care ar dori să se retragă într-un loc mai puțin costisitor decât Statele Unite. Limba este similară cu spaniola și nu este foarte dificil de învățat”, a adăugat Sandra Zinovyev.

Este adevărat că bunicii noștri au tot așteptat americanii la un moment dat din istoria noastră, dar poate era prea devreme... De data aceasta au venit. Generația noastră i-a întâlnit. Cei doi americani „prinși” în povestea noastră au rămas foarte impresionați de România, de destinațiile turistice variate și de istoria ei bogată și doresc să revină spre a vedea și alte frumuseți ale acestor țărâmurii ca de poveste...

Recorduri – Recorduri românești

Am trecut o mulțime de recorduri românești în volumul anterior, „România – În top”, dar între timp am mai aflat și altele. Astfel avem pe aceste plaiuri cu ce ne mândri, însă și cu multe lucruri unice în lume. Puțini sunt cei care știu, de exemplu, că soprana Alma Gluck a fost prima cântăreață de operă din lume care a reușit să vândă 1 milion de înregistrări. Sau că stiloul, scaunul ejectabil, vaccinul antiholeric sau avionul cu reacție sunt invenții ale unor români. Iată câteva lucruri mai puțin cunoscute despre România.

Biserica de lemn a Mănăstirii Săpânța - Peri este cea mai înaltă biserică de lemn din lume. Construcția are o înălțime totală de 78 metri, se afla pe malul Tisei și fost realizată între anii 1998 și 2003. Turla mănăstirii este vizibilă de la o distanță de cinci kilometri peste Tisa și poate fi admirată de românii din Transcarpatia, regiune a Maramureșului istoric rămasă în Ucraina.

Cel mai scump ziar din lume este un ziar românesc. Este vorba despre „Zimbrulu și Vulturulu”, gazeta bisăptămânală politică și literară și primul ziar de orientare unionistă, care a apărut pe 3 iulie 1850, la Iași. Un exemplar din anul 1858, expediat către un destinatar din Galați, a fost achiziționat în anul 2007 de către colecționarul londonez Joseph Hackmey pentru suma de 1.115.000 dolari (830.000 euro). Valoarea ridicată a exemplarului este dată și de faptul că acesta are aplicate pe prima pagină opt timbre din cea de

a doua emisiune „Cap de bour”, unele dintre cele mai valoroase timbre din lume.

Cea mai lungă poezie de dragoste din lume este Luceafărul, de Mihai Eminescu, cu 99 de strofe, un record certificat de *World Records Academy* în februarie 2009. Este una dintre cele mai celebre poezii ale lui Mihai Eminescu, începută încă în 1873, dar scrisă și finisată de-a lungul multor ani până la publicarea sa în aprilie 1883 în Almanahul societății studențești România Jună din Viena.

Strada Sforii din Brașov este cea de a treia cea mai îngustă stradă a Europei (după Spreuerhofstraße din Germania și Parliament Street din Anglia). Strada are 83 de metri lungime, iar lățimea ei este cuprinsă între 1,11 și 1,35 m.

Constantina Diță este cel mai vârstnic atlet din lume care a câștigat o probă de maraton. Aceasta a câștigat proba în anul 2008, la Jocurile Olimpice de vară de la Beijing, la vârsta de 38 de ani.

Canalul Dunăre-Marea Neagră este pe locul trei în lume în topul celor mai lungi căi de navigație create de mâna omului, după Canalul Suez și Canalul Panama. Pentru construcția sa au fost excavate 294 milioane m³ la canalul principal și alte 87 milioane m³ la ramura nordică, Poarta Albă-Midia Năvodari. Construcția sa a început în 1949 și s-a finalizat în 1984.

Copia Columnei lui Traian din Roma Cea mai mare sculptură în relief din toată Antichitatea, la MNIR București

Poate vă surprind cu faptul că vorbind despre România, vă invit la o călătorie europeană spre a descoperii strămoșii noștri minunați, enigmaticii geto – daci. Dacă nu se cunosc încă monumente importante ale antichității, în afara cetăților dacice din munții Orăștiei și Monumentul roman de la Adamclisi, putem să descoperim alte monumente ridicate în cinstea și amintirea acelor timpuri. După cum știm, chiar Imperiul Roman s-a temut de un așa vecin dunărean și carpatic, cu o filosofie de viață și luptă deosebită. Geto-dacii credeau în nemurire și astfel se aruncau în luptă fără prea

multe prejudecăți. După două războaie grele și sângeroase Imperiul Roman a reușit să înfrângă cerbicia geto-dacilor și să le ia importantul tezaur regal. Poate cunoaștem faptul că cel mai impresionant monument triumfal construit în antichitate este „Columna lui Traian”, cel care reprezintă o capodoperă realizată de sculptorii romani în perioada în care Imperiul Roman a atins apogeul extinderii teritoriale sub domnia împăratului Traian. Pentru această coloană și imaginile strămoșilor noștri a pornit Badea Cârțan (Gheorghe Cârțan- n. 24 ianuarie 1849, Cârțișoara- d. 7 august 1911 Sinaia) călătoria sa pe jos până la Roma. *„Cum era singur și al nimănui, cum se făcuse seară, s-a așezat pe trotuar și s-a culcat la picioarele Columnei. A doua zi dimineța, trecătorii, polițiștii, ziariștii, au avut o revelație: un țăran din Corjați, un dac la picioarele Columnei lui Traian. Presa din Roma a scris în ziua următoare: „Un dac a coborât de pe Columnă: cu plete, cu cămașă și cușmă, cu ȋtari și cu opinci”. I s-a publicat fotografia, i s-au luat interviuri.”* Badea Cârțan a făcut senzație la Roma, a fost invitat la mediile politice, culturale, jurnalistice din Italia, fiind primit cu simpatie și prietenie. *„Muzeul Etnografic și Memorial Badea Cârțan”* din Cârțișoara, localitatea sa natală aflată pe drumul spre Bâlea Cascadă, lângă păstrăvăria Albota, la poale de Transfăgărășan, deține obiecte care i-au aparținut. La Bistrița se afla statuia sa, care reproduce omul, dar și bățul/toiagul său faimos, iar la Sinaia se află mormântul său.

În muzeele lumii, dar și la Roma mai sunt sute de statui magnifice de daci din marmură și porfir ce se pare că împodobeau Forumul lui Traian, iar acum sunt în diverse colecții muzeale și particulare, dar și pe Arcul de Triumf al lui Constantin cel Mare. Dar columna reprezintă un important izvor arheologic și istoric, o vitală și neprețuită reprezentare a războaielor daco-romane, întrucât principalele scrieri dedicate războaielor s-au pierdut. Este o sursă prolifică de studiu pentru istorici, arheologi, artiști și etnografi oferind posibilitatea studiului multidiscplinar. Modul în care sunt redată scenele arată că dacii au fost percepuți drept adversari redutabili, fiind reprezentați ca luptători înzestrați și demni, inclusiv femeile dace – aspect foarte rar prezentat în arta romană. De ce este

importantă studierea scenelor și evenimentelor de pe columnă? Evident, explicația nu poate fi singură. Monumentul se află în Forul lui Traian, în imediata apropiere - la nord - de Forul roman. Terminată în anul 113, columna are exteriorul prevăzut cu un faimos basorelief sculptat, în formă de spirală, care reproduce artistic sub o formă epică războaiele dintre romani și daci purtate de Traian pentru cucerirea Daciei. Columna are o înălțime de aproximativ 40 de metri și conține 18 blocuri masive de marmură de Carrara, fiecare cântărind 40 de tone. În anul 1536, soclul Columnei a fost eliberat din ruinele forului lui Traian din ordinul Papei Paul al III-lea. Marele arhitect Fontana s-a ocupat de restaurarea lui, începând cu 1558. În anul 1587, în locul statuii lui Traian, aflată inițial în vârful columnei, dar topită în Evul Mediu, a fost așezată din ordinul Papei Sixt al V-lea o statuie a Sfântului Petru. Columna a fost ridicată atât pentru a comemora victoriile lui Traian, fiind o adevărată istorie gravată în piatră, cât și pentru a servi ca mausoleu (după deces, cenușa împăratului a fost depusă în încăperea de la baza columnei). În total, sunt prezentate circa 2500 de figuri omenești, de circa 60-75 cm înălțime. Împăratul Traian este prezent de 60 de ori. O inscripție de la intrarea în interiorul columnei, oarecum criptică, deoarece o parte a textului a dispărut, are următorul cuprins: „*Senatus populusque Romanus imp. Caesari divi Nervae f. Nervae Traiano Aug. Germ. Dacico pontif. Maximo trib. pot. XVII imp. VI p.p. ad declarandum quantae altitudinis mons et locus tant[is oper]ibus sit egestus.*” Dimensiunile columnei: Înălțimea bazei: 1,70 m; Înălțimea arborelui: 26,92 m; Înălțimea blocurilor: 1,521 m; Diametrul arborelui: 3,695 m; Înălțimea statuii: 1,16 m; Înălțimea totală a columnei: 29,78 m; Înălțimea scârilor elicoidale: 29,68 m (aproximativ 100 de picioare romane); Înălțimea columnei, cu excepția plintei: 28,91 m; Înălțimea pedestalului, inclusiv plinta: 6,16 m; Înălțimea columnei deasupra solului: 35,07 m; Basorelieful prezintă scene de luptă din campaniile lui Traian împotriva dacilor din 101-102 (în partea de sus a columnei) și 105-106 (în partea de jos). Soldații romani și daci sunt prezentați în timpul bătăliei. Atingând apogeul basoreliefului istoric roman, cele 124 de episoade care îmbracă în spirală trunchiul coloanei și care

ilustrează *Comentariile* lui Traian despre războaiele dacice (*De bello dacico*), prin caracterul lor de document istoric, constituie un adevărat „act de naștere” al poporului român. În Antichitatea romană monumentele arhitecturale și statuile erau reprezentate artistic în culori. Acest mod de percepere vizuală în societatea romană a avut probabil ca inspirație arta greacă care utiliza culorile pentru propriile monumente arhitecturale și artistice. Metoda fluorescenței razelor X a demonstrat științific că scenele de pe Columna lui Traian au fost pictate în Antichitate. Capacitatea spectrometriei fluorescenței X a determinat prezența infimezimală a elementelor cu greutatea atomică care au putut recunoaște substanțele colorate ale tegumentelor marmurei, ajutând la reconstituirea fotografică a scenelor Columnei în aspectul lor inițial și colorizat. O reconstituire colorată a scenei XXXII - „*Asaltul dacilor împotriva unei fortărețe romane*” a fost prezentată în anul 1986 la Academia de Artă din Veneția, într-o expoziție care a avut ca tematică „Arta și știința”.

Trei suverani ai Franței și-au manifestat dorința de a avea o reproducere a Columnei lui Traian, dorința manifestată de regele Francisc I, Ludovic al XIV-lea și Napoleon al III-lea. Cel din urmă a înzestrat Franța cu o reproducere completă a Columnei, iar o altă copie integrală a columnei se găsește în Anglia, la muzeul Victoria din inițiativă reginei Victoria. Jérôme Muzino a copiat și a publicat Columna lui Traian în 130 de planșe, iar Petro Bartoli, anticarul papei și reginei Christina a Suediei, a retușat desenul lui Muzino, dar nu a atins o perfecțiune a copiei, deoarece nu a redat mișcările spiralei, iar personajele sunt redată în linie orizontală. „*Reliefulurile Columnei sunt cu adevărat imn închinat bravurii armatei romane, disciplinei de fier care o dirija, capacității de îndurare a soldatului din legiuni romane sau din trupele auxiliare. Nimic teatral în aceste imagini; dimpotrivă, o reținere și o seriozitate care-i fac pe legionarii lui Traian adevărați cetățeni, îmbrăcați însă în loc de togă, cu platoșa soldățească*”. În același timp, imaginile Columnei sunt străbătute de un incontestabil respect față de dacii învinși într-o luptă inegală, cum arată R. Bianchi Bandinelli, mare specialist italian în istoria artei antice. „*Demnitatea figurilor lui Decebal și ale căpeteniilor dace, rezistența îndârjită pe care majoritatea dacilor o*

opun armelor romane sunt, pe Columna, mărturia unui respect și a unui umanism care înobilează creația artiștilor... Pe scena Columnei, Decebal, aflat în simetrie cu împăratul Traian pe o stâncă mai ridicată impune o atitudine demnă, calmă, fără niciun gest de umilire, rămânând în poziție verticală, marcând cererea de pace cu gest discret”.

Dar dacă sunteți în România nu trebuie să bateți drumul până la Roma în Italia. Puteți merge în centru Bucureștiului, până la Muzeul Național de Istorie a României, aflat pe Calea Victoriei, nr. 12, iar acolo puteți admira o copie în gips a columnei. Emil Panaitescu a fost cel care a adresat numeroase memorii Academiei Române, Ministerului Instrucțiunii Publice, Ministerului de Finanțe și Parlamentului pentru a realiza o copie a Columnei care să fie expusă în România. Eforturile sale au fost încununate de succes în anul 1939, când statul român a comandat copia, aceasta fiind terminată în 1943. Copia a fost executată din ciment alb armat, amestecat cu praf de marmură, și respectă proporțiile monumentului. Din cauza războiului mulajele au fost depozitate în diverse locuri în Roma (Muzeul Lateran, Forul lui Traian, Palatul Expozițiilor) și doar în 1967 au fost aduse în România. Din 1972, copia la scară naturală a bazei Columnei lui Traian și copii ale scenelor reprezentate pe acest monument sunt expuse într-o sală a Muzeului Național de Istorie a României. Acum aceste metope sunt desfășurate pe un spațiu etajat, aerisit, spre a putea fi accesibile privirilor curioase ale vizitatorilor. Astfel se pot vedea de aproape și copiile metopelor de la partea superioară a columnei, iar un filmuleț ce este prezentat aici, ne prezintă modul de construcție al columnei.

De curând (2017) o nouă copie a columnei traiane – de data aceasta fotografică, făcută la rezoluție înaltă - se află la „Muzeul Columna lui Traian” din Costești (Vatra Touristic Center) din județul Hunedoara. Alte copii ale columnei se află la „Museo della Civiltà Romana” - Roma (Italia), „Victoria and Albert Museum” Londra (Anglia) și „Römisch-Germanisches Zentralmuseum“ Mainz (Germania).

Dacă ni se spune că *Monumentul de la Adamclisi* și *Columna lui Traian* sunt mărturiile în piatră ale pierderii unor bătălii sau războaie de către geto-daci, există și un monument ce celebrează o victorie a acestei armate: *Arcul de triumf al lui Galeriu* din Salonic (Grecia). Dacă Adamclisi este aici, în România, iar Columna traiană o avem în copie la Muzeul Național de Istorie, monumentul de la Salonic se află în Grecia. Propun să facem urgent o copie și a metopelor acestui monument important pentru istorie noastră milenară, ce pot fi expuse la Muzeul Național de Istorie a României. Pentru a-l putea vedea iată-mă în vara anului 2014 în Salonic, spre a admira unicele monumente de aici. Salonicul, cel numit transliterat *Thessaloniki*, în macedoneană și bulgară fiind numit *Solun*, în aromână *Sărună*, în meglenoromână *Săruna*, mai este denumit și *Selânik* (în turcă), *Salonika* sau *Salonica*, fiind al doilea oraș ca mărime din Grecia și principalul oraș din regiunea Macedonia (regiune traco-getă). Acest oraș are azi o populație de aproximativ 800.764 locuitori incluzând suburbiile. Orașul a fost stăpânit de-a lungul istoriei sale zbuciumate de către romani, bizantini, venețieni, otomani și greci. Tesalonicul, Solun sau Săruna, este unul din locurile unde a propovăduit apostolul Pavel, dar și un fel de capitală a unei regiuni în care s-au scris pagini importante din istoria păstorilor vlahi (români), urmași ai Geților de Aur primordialii. Despre legenda numirii aromâne și meglenoromâne a acestui oraș, aceasta face trimitere la cuvântul „sare”, ca sursa a numirii sale (referitor la ieșirea sa la mare). De menționat este faptul că specialiștii spun că numele este moștenit direct din latinescul *Salona*, pentru că noi – vlahii, aromânii, meglenoromânii, sau pur și simplu românii de pretutindeni – nu am avut cuvinte în limba noastră, așa cum nu prelucram nici aurul, nu aveam nici fortificații, nici nume de botez, ci așteptam la „minunea romană” să ne dea cuvinte și minte. Eu cred că de la ei, de la vlahii primordialii, și nu de la grecii care au venit mai târziu pe aceste meleaguri (este o regiune clară a vlahilor), au preluat denumirea bulgarii și grecii, care astăzi îi zic *Solun*. Numele actual al orașului a fost dat după

frumoasa *Thessalonica*, soră a lui Alexandru cel Mare (tracul get) - cel care a fondat orașul - și soție a lui Cassandru. Ea a fost numită așa de tatăl ei Filip al II-lea, pentru că atunci când a auzit de nașterea ei, tocmai repurtase victoria asupra locuitorilor din Focida, cu ajutorul thesalilor (Tesalia-Nike). După cucerirea romană (146 î.Hr.) a fost capitala provinciei Macedonia și era condusă de un praetor. Potrivit lui Strabon, Tesalonicul a fost înființat pe locul unei terme antice, fiind format din unirea a douăzeci și cinci de mici sate. Orașul antic a fost proiectat de către Hippodaminan, în blocuri rectangulare. Dezvoltarea sa a fost încurajată de către existența portul său important și, în timpul perioadei romane, prin faptul că a fost numit capitală a Macedoniei. Când romanii au legat celebra *Via Ignatia*, drumul istoric ce unea Răsăritul și Apusul, de Salonic, orașul a devenit și mai prosper. Aici a fost exilat cunoscutul orator roman Cicero (58-57 î.Hr.). Sub Caesar Augustus, Salonicul a devenit cel mai important centru militar din Macedonia. Mai târziu, orașul a servit ca reședință lui Pompei și trupelor sale 49 î.Hr., când a trebuit să se refugieze aici de Iulius Caesar. Orașul a prosperat în continuare sub împărații Adrian, Traian și Dioclețian, îmbogățindu-se în temple și clădiri monumentale. În secolul al III-lea d. Hr. (254) Salonicul avea să iasă învingător în confruntarea cu atacul goșilor. Împăratul Galeriu a trăit în acest oraș, după ce a devenit împărat al jumătății răsăritene a *Imperiului Roman*, sub conducerea lui Dioclețian. Galeriu a fost și cel care a instituit persecuții împotriva puternicei comunități creștine din Tesalonic, el fiind adept al vechii religii daco-traco-gete. Unul dintre martirii acelor timpuri a fost *Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir*, devenit ulterior ocrotitorul orașului. *Tetrarhia* din care făcea parte și Galeriu (de la grecescul *tetra*, patru și *arhos*, șef; semn al numărului 4, al Iglisiei, al Vechii Biserici Valaho-Egiptene, al Tetrapilonului, al *Celor 4 colțuri ale Lumii*, ca semn al fixării acestuia) era un sistem de guvernare și de administrare a *Imperiului Roman*, conceput de Dioclețian, în anul 293 (Gaius Aurelius Valerius Dioclețianus („*Gaius*” de la Mama Gaya Vultureanca (era get, la origine, adept al acestei religii, ca și Galeriu de altfel); 244–311), cunoscut drept Dioclețian, a fost împărat roman de la 20